

בציִלוֹ חֲמַדָּתִי

וְיִשְׁבֵּתִי

חֶג הַסּוּכּוֹת

אֲבֵרָהֶם יִצְחָק קִרְיֵשֶׁבֶסְקִי

בצילו חמדתי וישבתי

חג הסוכות

מפתח העניינים

- א..... בצילו חמדתי וישבתי
- ב..... כי יצפנני בסוכו
- ב..... הישיבה בסוכה וארבעת המינים ענין אחד הוא
- ג..... למען ידעו דורותיכם
- ד..... חג הסוכות כנגד יעקב
- ד..... ושמחת בחגיך
- ו..... שמחת בית השואבה – שמשם שואבים רוח הקודש
- ז..... עבודת ניסוך המים – לחיות עם הקב"ה ולהתענג על ה'
- ח..... אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחל לו
- ט..... אם אני כאן הכל כאן
- י..... מצות הנענועים
- יא..... חג הסוכות - חג הבטחון
- יב..... והיה ה' למלך על כל הארץ
- יג..... עיקרון של דברים

הרב אברהם יצחק קרישבסקי

אדמו"רי ויז'ניץ 12, ביתר עילית

טל: 054-8464896, 02-5713641

מייל: a548464896@gmail.com

בצילוי חמדת וישבת

חג הסוכות

בצילוי חמדת וישבת

הנה אחר שזכינו ביום הקדוש לידידות מחודשת וקירבה עצומה, והגענו לתכלית הקירבה בזה שהקב"ה מחל על כל חטאתינו, וקרבתנו בקרבה גדולה, ועתה אחרי יום הנורא והאדיר הזה, אנו מתחילים לחיות את חיינו אתו ואצלו ית', ונתבאר בקונטרס על יום הכפורים בשלימות ותכלית יום הגדול הוא כשחיים את החיים הגשמיים אתנו, ובזה נהיה הקירבה בשלימות, שלא רק בעת אשר מובדלים אנו מענינים הגשמיים ונמנעים מאכילה ומשתיה ונהיינו כמלאכים, אלא שכל חיינו אף הגשמיים הוא חלק בלתי נפרד ממנו.

ולכן מיד אחרי יום הקדוש נכנסים אנו לחיות בצילו, ומגיעים לדרגה גבוהה ונעלה שעוזבים את בתינו ונכנסים לחסות בצילא דמהימנותא, וכמו שנפסק בשו"ע שכל ימי חג הסוכות אוכלים ושותים ומטיילים ועושים כל צרכיהם בסוכה, דהיינו שדרים וחיים אנו אצלו ממש באותו דרך שדרים בביתנו, ולומדים אותו בגמ' מהפסוק תשבון, שדרשו חז"ל תשבון כעין תדורו.

ואיתא בחז"ל שחג הסוכות הוא ההמשך של ימי הדין, שאמרו על ארבעת המינים שהנם ככלי זיין לומר נצחנו בדין, ועומק ענינו הוא שזה לא רק כסמל גרידא שנראה ככלי זיין, אלא שעומק ענינו של לקיחת ארבעת המינים הוא הניצוח בדין דהיינו שנכנסנו לחלקו, שהרי לקיחת ארבעת המינים הוא ככתוב בתורה "ולקחתם לכם פרי עץ הדר וגו' ושמחתם לפני ה' אלקיכם", וכתוב שלוקחים אותם באספכם מתבואת הארץ, דהיינו שאומרים בזה שכל קיומינו ומציאותינו הוא ממנו, וחיים אתנו ית', כתוב כאן שהנה אנו חיים אתנו בעצם חיינו, וזה ענינו של הסוכה שאחרי יום הכפורים הקב"ה מכניס אותנו בצילו.

ואיתא, שימינו תחבקיני זה חג הסוכות, ואיתא מהאר"י ז"ל שזה מרומז בסוכה שהרי הסוכה כשירה ע"י שתי דפנות וטפח, והוא כדוגמת חיבוק, שכשמחבקים שמים את היד סביב לראשו, ואז נעשה כצורת שתי דפנות שהיד מורכב משני חלקים היינו החלק העליון והחלק התחתון, וכף היד הוא כטפח השלישי, וכן אומר התניא בליקוטי תורה שהחיבוק משמעותו שמקרב אותו אליו באופן חזק עד שנעשים אחד ואינו יכול ליפרד ממנו, וכענין הזה הוא חג הסוכות שהקירבה והידידות בין הקב"ה נעשה באופן נעלה ועצומה כזו שלא ניתן ליפרד ונעשו אחד ממש, וכל זה נהיה אחרי עבודת יום הכיפורים שנתקבל תשובתם, ונתבאר רבות שבעת שחוזרים בתשובה נעשה הקשר באופן עצמי ותמידי, וכמו שביקש משה

רבינו וסלחת לעוונינו ולחטאתינו "ונחלתנו", וכשנתקבל תפילתו נתקיים הדבר שנכנסנו להיות אצלו כנחלה, וכן בכל יום כיפורים נכנסים להיות אצלו ממש בדביקות ובידידות גדולה.

כי יצפנני בסוכו

כתוב בתורה בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכת, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם, ופירש רש"י בסוכות הושבתי "ענני כבוד", כלומר שהקב"ה לקח אותנו אליו, ובגמ' איכא מ"ד שעשו סוכות ממש, ואומר הרמב"ן שהוא כדי שידעו ויזכרו שהיו במדבר לא באו בבית ועיר מושב לא מצאו ארבעים שנה וה' עמהם לא חסרו דבר, דהיינו שענין הסוכות הוא שחיינו את חיינו במקום אשר אין אפשרות קיום בדרך הטבע, ושם בנו ישראל סוכות לומר שחיים באופן טבעי אצלו ית', וזה פירושו של המ"ד שעשו סוכות ממש, שזה עוד עומק בהיותנו נמצאים אצלו, כלומר שאף הסוכות שעשו בעצמם גם זה היה אצל הקב"ה, שחיו בדירה שעשו בעצמם במקום שאין אפשרות קיום בדרך הטבע.

והרשב"ם אומר שחג הסוכות צוה לעשות בעת אשר אוספים את התבואה לבתים ככתוב "באספך מגרנך ומיקבך" ובתיכם מלאים כל טוב דגן תירוש ויצהר, למען תזכרו כי בסוכות הושבתי את בני ישראל במדבר ארבעים שנה בלא יישוב ונחלה, ומתוך כך יתנו הודאה למי שנתן להם נחלה ובתים מלאים כל טוב, ואל תאמרו כחי ועוצם ידי עשה את החיל הזה.

ונראה מדברי הראשונים, שהסוכות היא זכר לכל הטוב אשר עשה הקב"ה עמנו במדבר, שלא חסרו דבר, וראו בעליל שהקב"ה הוא שמנהיגם ונותן להם הכל אף שלא בדרך הטבע.

ועושים חג הסוכות בעת אשר אוספים התבואה שזה מהלך טבעי, ואז יוצאים מן הבית לסוכות לומר שהננו נמצאים אצלו בכל עת, ואף הקיום הטבעי הוא ממנו ית', וזה שלימות הדביקות בו, שאף בחיינו הטבעי נמצאים אנו אצלו.

והנה יש בסוכות שתי מצוות בתורה, והוא הישיבה בסוכה, ולקחת ארבעת המינים, ולקחת המינים כתוב בתורה, "אך בחמשה עשר יום לחודש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים", הרי שענין לקחת ארבעת המינים הוא ששמחים לפני ה' אלקינו ומודים לו על האסיף, וכמו שכותב החינוך שלכן לוקחים המינים האלו שהם מינים המשמחים, ולוקחים ממיני האסיף לומר שהכל מה שיש לנו הוא ממך ושמחים בו לפני ית', ונבאר ששני המצוות ענין אחד הם.

הישיבה בסוכה וארבעת המינים ענין אחד הוא

בתורה כתוב מצוות לקחת ארבעת המינים וישיבת סוכה באותו פרשה, שאחרי שכתוב ולקחתם לכם וכו' כתוב בסוכות תשבו שבעת ימים, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל, הרי שענין אחד הוא.

ועינינו הוא שהרי נתבאר לעיל שענין הישיבה לזכור את הנסים שנעשו לישראל במדבר שהקב"ה סיפק להם צרכיהם וקיומם אף במקום לא עבר שם אדם כלשון הרמב"ן, וענין לקיחת ארבעת המינים היא בעת אסיפת התבואה, לומר שכל קיומינו הוא ממנו.

ורואים בתורה שלקיחת ארבעת המינים הוא בכדי לשמוח בזה לפני ה' אלקינו, וענין השמחה היא כלשון הכתוב שנמצאים לפני ה' אלקינו, ובאים לשמוח אתו ית'.

ולכן ענין אחד להם, שהתורה צותה לשמוח לפני ה' ולהודות לו על עצם קומינו, וכן אשר הספיק צרכינו במדבר.

למען ידעו דורותיכם

ועומק ענין חג הסוכות הוא שאנו נכנסים לחיות בצילו, ובזה שאנו יוצאים מביתינו לחסות בצילו, פירוש הדבר הוא שכל מציאותינו וחיינו הוא אצלו ית', ובזה אנו מבטאים שלא רק שאנו עובדים אותו, אלא שכל חיינו הוא אצלו, וכל קיומינו אף מה שאספנו את תבואתינו שעמלנו עליהם הכל הוא מאתו ית'. וכמו שהתחלנו בתחילת המאמר שכל זה הוא אחרי יום הכפורים, שנתטהרנו ונכנסנו לחיות בצילו.

ואפשר לומר בעומק הדבר, שכל המועדים של החודש הנשגב הזה חטיבה אחת היא שעולים דרגה אחר דרגה, והתחיל בראש השנה שבו המלכנו את הקב"ה עלינו, ונתבאר בקונטרס על ראש השנה שענין ההמלכה הוא שבא מפנמיותינו, דהיינו שרצונינו הוא בו ובמלכותו, ומקבלים את מלכותו עלינו, והיות שאין מלך בלא עם, משמעות הדבר הוא שאנו מביאים אותו כאן לעולם, והתחלנו לחיות אתו, וביום הכפורים עלינו עוד דרגה שנתבטלנו לגמרי אליו, וזכינו ליכנס לחלקו ונתבדלנו מחיינו הגשמיים, ועלינו לדרגה גבוהה ונשגבה, ושלימות הדבר היה בעת שהכה"ג נכנס לפני ולפנים כשלוחם של ישראל ונהיה כמלאך בדמות אדם, שבארנו שהגיע לשלימות הקירבה בזה, שאדם יכול להגיע לדרגה הגדולה מעצמו, ועוד אחרי שחזרו בתשובה ונתקבלה תשובתם, שאז נעשה התקרבותנו אליו בכל מהותינו ונהיינו חלק ממנו ית'.

ובחג הסוכות מגיעים לשלימות הדבר שחיים את החיים עצמם אתו ית', ולכן חג הסוכות נעשה בעת אסיפת התבואה, דהיינו שכל מציאותינו ואף המציאות הגשמית היא אתו ית'.

ובעומק יתר יש לומר שכל עבודת החודש הזה הוא בבחינת אתרעותא דלתתא, דהיינו שעם ישראל מגיע לזה מכח עבודתו, דהיינו שבראש השנה המלכנו את הקב"ה, וכפי שהתבאר שההמלכה באה מזה שעם ישראל מכיר במלכותו, וכל מה שמגיע יותר מעומק הכפורים באה הקירבה ע"י שחזרנו בתשובה, והתחרטנו על החטאים, שמשמעות הדבר הוא שאנו מבטלין את רצונינו אל רצונו ית', ובזה נכנסנו לחלקו ממש במידה שלימה, ואחר כך באה הדרגה הגדולה הזו של חג הסוכות שמגיעים לדרגה גדולה כזו שלא רק שמתבטלין אליו אלא שעצם חיינו אף הגשמיים היא כל כולו חיים בצילו, ¹ וחג הסוכות מראה שהקב"ה

¹ ור' צדוק הכהן כותב את מה שאיתא במשנה שכשיורד גשם בסוכה הרי הוא כמי שמגיש כוס לרבו ושפכו על פניו, ואומר שכתוב כאן בעומק, שמצוות סוכה הרי הוא כהגשת כוס לרבו, משמעות הדברים שבזה שאנו יושבין בסוכה וחיים את חיינו אתו, הרי אנו מביאים את כבודו כאן לעולם.

אכן קיבל אותנו, עד כדי שמכניס אותנו אצלו.

חג הסוכות כנגד יעקב

איתא בטור ששלשת החגים הם נגד שלשת האבות, דהיינו שחג הפסח כנגד אברהם, וחג השבועות כנגד יצחק וחג הסוכות כנגד יעקב, ובספר בן מלך מבאר ענינו, שבאברהם כתוב לך לך מארצך, והוא הענין יציאת מצרים שהקב"ה הוציא אותנו ממצרים להביאו אליו, וביצחק כתוב ויברכהו שנתן לו ברכה, והוא נגד חג הקציר שנתן לנו את הארץ, וביעקב כתיב אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, וענין חג הסוכות הוא השמירה והשגחה הפרטית שהקב"ה נותן לנו את קיומינו ומשגיח עלינו תמיד, דהיינו שבסוכות אנו שמחים בזה שנמצאים אנו אצל הקב"ה, ואף קיומינו הגשמי והתמידי הוא ממנו.

ובעומק הדבר אומר, שהרי איתא בגמרא שאצל אברהם היה הקירבה עם הקב"ה בבחינת הר, ככתוב בהר ה' יראה, וענינו של הר הוא שהולכים שם לעתים רחוקות, וגם שיוצאים ממקום החיים העצמיים אל מקום מיוחד, כלומר שהלך לעבוד את השי"ת ממקומו הטבעי למקום ה', וזה ענינו של לך לך מארצך, דהיינו שהלך מארצו וממקומו הטבעי ללכת אל השי"ת, וזה היה בתחילת הויית עם ישראל לעם, ככתוב לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה ונהיו יצירה מחודשת בשבילו, וזה ענינו של חג הפסח.

ויצחק היה כבר בבחינת שדה, שהוא כבר מקום שהולכים שמה לעתים יותר תכופות, ושדה הוא גם מקום שמשמש לאדם, דהיינו שאז נהיה הקירבה כבר יותר בבחינת החיים, וזה היה בחג השבועות, שקבלו את התורה ונתקרבו אליו ונהיו אנשי שמים ונתן להם את תורתו, שבזה התקרבו אליו וזכו לחיות עם תורתו.

ויעקב היה כבר בבחינת בית, שבית הוא מקום שחיים שם בדרך קבע, והקירבה הגיע לבחינת בית שנמצאים אצלו תמיד, ויש עוד ענין בבית, שהרי הר הוא מקום שלא נגע בו יד אדם והכל נעשה ישירות מהקב"ה, ושדה הוא כבר מקום שיד האדם מעורבת בו, אבל הוא עדיין לא נעשה לגמרי ע"י האדם, אמנם בית הוא מה שהאדם בונה בעצמו, ויעקב כבר הגיע לדרגה הזו שאף מה שעושה בעצמו גם מכיר שהוא מאת הקב"ה, ויש לומר שלכן למדו חז"ל את זה שיעקב הוא בבחינת בית מן הפסוק ולמקנהו עשה סוכות, דהיינו שהוא בעצמו עשהו, ובזה נהיה שכל מציאותינו הוא מאת הקב"ה.

ובחג הסוכות הרי נתבאר לעיל שאנו מגיעים לדרגה הזו שכל חיינו הוא חיים אתו ית', ואף חיינו הטבעי, וכאמור שלזה מגעים אחרי העבודה הגדולה של ראש השנה שהוא המלכתו ית', ואחר יום הכפורים שנתבטלים לגמרי אליו, ועכשיו מגיעים לדרגה הגדולה הזו, שחיים את חיינו אתו ית' והוא השלימות של הקירבה והידידות.

ועומק יתר יש לומר (ועיקרן של דברים כתוב בספר בן מלך) שידוע שאברהם הוא בבחינת מידת החסד, ויצחק הוא גבורה, ויעקב תפארת, וענינו הוא שאברהם קבל מאת הקב"ה בבחינת חסד, וברכו בכל, וביצחק היה העבודה בבחינת גבורה שנעקד ונתבטל אליו לגמרי, ויעקב היה בחינת תפארת, שהבחינה הזו היא הבחינה הממוצעת בין חסד וגבורה, דהיינו שחי את חיינו בביטול אליו, דהיינו שעצם החיים הוא

עם הקב"ה, וזה ענין התפארת.

ובחג הסוכות אנו נכנסים אצלו בעצם חיינו, עומק הדבר הוא שאנו מתבטלים אליו, אבל לא בבחינת ביטול במציאות, אלא אף החיים הוא בביטול מוחלט, שכל מה שיש לנו ועצם חיינו הוא בענין של חיים בצלו ית'.

ואיתא בגמ' אמר רב ששת משום רבי עקיבא מניין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה, ת"ל חג הסוכות שבעת ימים לה', ותניא רבי יהודה בן בתירא אומר כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה, שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה', מה חג לה' אף סוכה לה', והוא דבר שלא מצינו בשום מצוה. אלא שכתוב כאן עומק הענין של הסוכה, שאנו נכנסים לדור ממש אצלו ית', כלומר שאנו גרים בבית שהוא קדוש לה', עד כדי כך שבתורת כהנים איתא "חג הסוכות שבעת ימים לה', יכול תהיה חגיגה וסוכה לגבוה ת"ל חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים", כתוב כאן דבר נורא, שלולא הפסוק תעשה לך הייתי אומר שצריך להקדיש את הסוכה, והרי הוא תרתי דסתרי שהרי אם נקדישו לא נוכל להשתמש בה, אלא שכתוב עומק הענין, שכל ענין הישיבה בסוכה היא שאנו יושבים אצלו.

ושמחת בחגיך

ושמחת בחגיך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך וכו' שבעת ימים תחג לה' אלקיך במקום אשר יבחר ה' כי יברכך ה' אלקיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך, והיית אך שמח.

הנה בפשטות כתוב כאן מצוות השמחה בחג הסוכות, וכתוב בדעת זקנים "אתה מוצא כתיב שלש שמחות בחג הסוכות, ושמחת בחגיך, אך שמח, ושמחתם לפני ה' אלקיך, ובשבועות כתיב רק פעם אחת - ושמחת לפני ה' אלקיך, ובפסח לא כתיב בכלל שמחה, ואומר שבפסח עדיין לא נקלטו התבואה ולא פירות האילן, ובחג השבועות כבר נקלטו התבואות ואיכא חדא שמחה ולא יותר, כי עדיין לא נקלטו פירות האילן וגם התבואות בתוך הבית, אבל בחג הסוכות שלקטו התבואות ופירות האילן וגם הכל נאסף לתוך הבית אז השמחה בשלימות, לכך כתיב ביה שלש שמחות.

ואיתא בפסיקתא שלכן לא כתוב בפסח שמחה, שבפסח נידונים על התבואה ואינו יודע אם עושה השנה, ובשבועות יש רק שמחה אחת מפני התבואה אבל הפירות נידונים, אבל בחג הסוכות לפי שנטלו הנפשות בדימוס דהיינו מחילה שלהם ביום הכפורים ככתוב כי ביום הזה יכפר עליכם, ועוד שהתבואה ופירות האילן בפנים לפיכך כתוב שם שלש שמחות.

ונראה לומר שכתוב כאן עומק גדול בענינו של השמחה בסוכות, והיינו שהשמחה מורה על שלימות, כי אי אפשר להיות בשמחה רק כשיש הכל, כי אם יחסר לאדם כל שהוא הרי שהשמחה אינה בשלימות, ולכן בחג הסוכות כשיש כבר הכל אז נהיה השמחה בשלימות.

ובעומק הדבר כתוב כאן עומק ענינו של חג הסוכות, דהיינו שהרי נתבאר שחג הסוכות הוא כתוצאה של יום הכפורים שהגענו לתכלית שלימות הקירבה להקב"ה, ואנו נמצאים אצלו, וההימצאות אצלו משמעותו היא תכלית השלימות, שלא רק שעוזבים את חיינו הגשמיים והולכים למקום ה' בכדי לעבדו, אלא שעצם חיינו הוא אתו ית', וביתנו היא בית ה'.

ולכן עושים חג הסוכות בזמם האסיף, לומר שכל מציאותינו הוא אתו ית', וזה נראה עומק דברי הפסיקתא שהבאנו לעיל, שלכן כתוב בסוכות שלש פעמים שמחה, שביום הכפורים יצאנו בדימוס, ופירוש הדבר שאז נכנסנו אצלו באופן שלם, ומציינים אותו דווקא בדברים גשמיים כאסיפת התבואה, כלומר שכל מציאותינו וחיינו הוא החיים אתו ית', ולכן כתוב כאן ושמחת כאמור שאז אנו מגיעים לשלימות הדבר, שכל מציאותינו הוא מציאות אחד אתו, (וי"ל שזה כוונת הפסיקתא באמרו שכתוב שלש פעמים שמחה, שבתלת זמנים הוה חזקה, ובשמחה הוא בשלימות וממלא כל יישותינו), עיקרן של דברים, שבסוכות מגיעים לשמחה שלימה ממש, בזה שנמצאים בבית המלך ושם לא יחסר דבר, וזה כוונת הכתוב "והיית אך שמח", דהיינו שאז אנו רק בשמחה, כלומר שמחה בשלימות, וכאמור שמחה בשלימות אינה יכולה לנבוע משום דבר גשמי, שכל מה שיהיה לאדם עדיין איננו בשלימות, כי אף שיהיה לאדם הכל, עדיין אינו מובטח בתמידות קיומו, ושאר דברים אשר יכולים להעיק על השמחה, אבל כשנמצאים אצל הקב"ה לא חסרנו דבר, ובפרט שכתב בתורתו שיכולים אנו להיות בשמחה ואף בשמחה, וכלשון רש"י ש"אך שמח" הוא הבטחה, ומה לנו יותר מזה שהקב"ה העושה ובורא הכל ומנהיג את הכל הוא אשר מביטחנו שיש לנו הכל ואנו חוסים בצילו, אשרינו.

שמחת בית השואבה – שמשם שואבים רוח הקודש

ויש לומר שזה ענינו של שמחת בית השואבה, שבפשוט נקרא שמחת בית השואבה, שנעשה בעת אשר שאבו מים לניסוכן ע"ג המזבח, ובגמ' ירושלמי איתא שלכן נקרא בית השואבה, שמשם שואבים רוח הקודש, ויש לבאר ענינם.

ונראה בעזה"י, שלכן עשו את השמחה הגדולה בעת שאיבת המים לניסוכם, שהרי בחג הסוכות שמחים בזה שקיומינו ממנו ומשגיח עלינו, והוא בעת אסיפת התבואה, וזה מרומז במים, שהרי כל גידולי הארץ היא ע"י מים, ולכן איתא בחז"ל שבחג נידונים על המים, שהמים מציין את קיומינו, ולכן בסוכות מנסכים על המזבח נוסף לניסוך היין גם מים, שאז אנו מודים ומשבחים על עצם קיומינו, ועל זה שכל חיינו ומציאותינו הוא מאתו ית', ויש לומר שלכן מנסכים את המים ע"ג המזבח, ששם הוא מקום העבודה, כלומר שבסוכות עובדים אותו עם עצם קיומינו, דהיינו עם הדבר הבסיסי של קיומינו שהוא המים, ואת זה אנן נותנים לו, כלומר שהכל הוא שלו ומשלו נתן לנו את קיומינו.

ולכן עושים אז שמחה גדולה, וכלשון הרמב"ם, "אע"פ שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה שנאמר ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים, שכנתבאר שהשמחה היא כשמגיעים לשלימות, ובחג הסוכות מגיעים לשלימות הקירבה שאנו חיים אתו בשלימות בעצם חיינו, שבעת שנמצאים אצלו בשלימות ואף בחיינו הגשמיים, וכל מהותינו אף מקום מגורינו הוא אצלו, אז השמחה היא שלימה, וכאמור שזה נעשה בעת אשר מנסכים המים על המזבח שזה מורה על הענין שלימות הקירבה כאמור.

ואז היו שואבים רוח הקודש, שרוח הקודש אינה נבואה, שנבואה היא בבחינת ראייה, כדאיתא בנביא שמואל שהנביא נקרא רואה, דהיינו שרואה בראיה נבואית, ולראות אי אפשר באספקלריא המאירה, משום כי לא יראני אדם וחי, אבל רוח הקודש היא החיים בקדושה ובקירבה גדולה ועצומה, והיינו שהאדם

נעשה קדוש בעצם ולכן שורה עליו רוח קדושה.

והרמב"ם ביסודי התורה מפרט כמה דברים שמביא לנבואה, ובין הדברים כותב שיהא מתקדש והולך ופורש מדרכי כלל העם ההולכים במחשכי הזמן, והולך ומזרז עצמו ומלמד נפשו שלא תהיה לו מחשבה כלל באחד מדברים בטלים ולא מהבלי הזמן ותחבולותיו, אלא דעתו תמיד פנויה למעלה קשורה תחת הכסא להבין באותן הצורות הקדושות הטהורות, ומסתכל בחכמתו של הקב"ה כולה מצורה הראשונה עד טבור הארץ ויודע גדלו, ומיד רוח הקודש שורה עליו, ואומר ע"ז הגר"ש אייגר שאפי' מי שיש לו כל המעלות שמנה הרמב"ם אעפ"כ אין הנבואה באה אליו כ"א ברצון אלקי, כמו שהרמב"ם בעצמו כתב אח"כ שאע"פ שמכוונין דעתן אפשר שתשרה עליהן שכינה ואפשר שלא תשרה, כי הנבואה באה מאת השי"ת, אבל רוח הקודש שורה ולא ימנעוהו ה' ממנו, כי הוא תועלתו וטובתו.

הרי שרוח הקודש הוא דבר פנימי שבנפש הקדושה, ויכולים להגיע אליו בהיות הנפש במצב קדוש ומרומם, ולכן היו שואבים משם רוח הקודש, והוא כפי הנתבאר, שאז היתה השמחה בזה שאנו נמצאים אצלו בתוך חיינו, ובעת שאיבת המים לניסוחם, שנתבאר שכל זה הוא ביטוי בזה שאנו חיים את עצם חיינו אתו.

ואיתא גמ' חד תני שואבה וחד תני חשובה, ואמר מר זוטרא מאן דתני שואבה לא משתבש, דכתיב ושאתם מים בששון, ומאן דתני חשובה לא משתבש, דאמר רב נחמן מצוה חשובה היא שבאה מששת ימי בראשית, ואומר רש"י שהכוונה על מה שאיתא בגמ' שיתין נבראו מששת ימי בראשית לקבל נסכים, וכתב המהרש"א שאף שניסוך היין גם היה בשיתין האלו, מ"מ עיקר בריאתן מששת ימי בראשית ומה שהיו מחוללין עד התהום (כלומר מה שהיו יורדים עד לתהום) זה היה משום מצוה חשובה זו של ניסוך המים בחג שאז נידונים על המים.

כתוב כאן בעומק הדבר, שבניסוך המים הגיע ענין תכלית מטרת בריאת העולם לשלימותו, שבזה שמנסכין מים ע"ג המזבח, הרי נתבאר ענינו שמגיעים לדרגה שכל העולם אף החיים הגשמיים הכל הוא ממנו וחיים אתו, ולכן כשהיו ישראל מנסכין המים ע"ג המזבח, הגיע מטרת הבריאה לשלימותו, ולכן ירדו עד לתהום כלומר בשורש הבריאה, וזה פירוש אמרם ז"ל ששיתין נבראו בששת ימי בראשית, שכאן הגיע הבריאה לשלימות מטרתו.²

עבודת ניסוך המים – לחיות עם הקב"ה ולהתענג על ה'

ובא וראה מה שכותב התניא בליקוטי תורה, שמבאר מה שבכל השנה היה ע"ג המזבח רק אש, ורק בחג הסוכות נסכו גם מים, ואומר שיש שני סוגי עבודת ה', יש הענין של ההשתוקקות להקב"ה והרצון להתקרב ולהידבק אליו, והעבודה היא לשרוף את הרצונות העצמיים, והנפש תתלהט ברשפי אש, ומציין את ענין העליה והנפרדות מהעולם הגשמי אליו ית', וכמו שאש עולה מלמטה למעלה כן העבודה היא

² וי"ל שזה עומק הענין שמקריבין בסוכות שבעים פרים, שאיתא בחז"ל שהם כנגד שבעים האומות, וקשה אטו האומות יש להם שייכות לענינו של חג הסוכות, אלא לפי הנתבאר לעיל י"ל שבסוכות עוסקים בשלימות ענינו של הבריאה, וזה נעשה ע"י ישראל, וכעין זה כותב השפת אמת.

לעלות למעלה לידבק אליו, והוא הבחינה של אתכפיא, דהיינו לכוף את רצונינו אליו.

אמנם ישנו עבודה שהוא בבחינת מים, שמים אינה שורפת, אלא להיפך הוא מכבה את האש, והמים מרווה את הצמאון שבא מן האש, כלומר שבא הנפש על סיפוקו ונהנה ומתענג בעבודתו, והרי הוא גר אתו בבית במציאות, דהיינו שמגיעים לדרגה שכל מציאותינו הוא מציאות של קדושה, והרי נמצאים אצל הקב"ה.

וגם שהמים דרכו שהולך מלמעלה למטה, דהיינו שהגיעו לדרגה שהקב"ה נמצא אצלנו, וזה נהיה בחג הסוכות, שחיים אתו ית', וכן דרך המים שהולך בשקט בלי רעש, והוא מציין את החיים הטבעיים, דהיינו כמי שחי את חייו בהשקט.

ואומר ע"ז משל לבן שלא ראה את אביו במשך זמן מרובה, ונפשו משתוקקת אליו מאד, ובווער בו אש ההשתוקקות, שכשהוא מרחוק אז האהבה היא כרשפי אש ובקול רעש גדול כדרכו של אש.

ואילו אהבה כמים הוא, כמו אב ובן שהיו רחוקים זה מזה זמן רב והתקרבו, שעכשיו אין האהבה הזו של צמאון ורשפי אש, אלא מה שנמצאים בצוותא חדא ומתענגים זה מזה בתכלית ההתאחדות והקירוב.

ולכן בכל השנה העבודה היא ההשתוקקות להתקרב והכילוי של כל הרצונות האחרות והוא בבחינת אש, אבל כשמגיע חג הסוכות אחרי העבודה של ראש השנה ויום הכפורים שאז רצו אליו ועזבו כל עניייהם הגשמיים ונתדבקו אליו, וכשמגיע חג הסוכות אז נמצאים אצלו בבחינה הזו של הבן שנמצא אצל אביו וחי אתו, ואז הוא הבחינה של וימינו תחבקיני, וזוכים לקירבה גדולה מאד, אבל כל זה הוא בבחינת חיים, וכשחיים את חייהם ממש אז אין את רשפי האש, אלא להיפך שאז יש הענין של התענוג הגדול והחיים בעצם, והוא כדוגמת המים שהולך בשקט ובנוח.

ואומר שכל הענינים האלו שייך אף בזמן הזה שעבודה היא בלב, וצריך כל אחד לעבוד העבודות האלו, וכלשונו שבכל דור ודור צריך לחיות עם הענין הזה, ובחג הסוכות מגיעים גם עתה לדרגה עבודה הזו בבחינת מים דהיינו לחיות אתו ית' בחיינו.

אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחל לו

והנה איתא בגמ' שבשמחת בית השואבה היו שרים בנוסח הזה, שהזקנים ואנשי מעשה היו אומרים אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנתנו, ובעלי התשובה היו אומרים אשרי זקנתנו שכפרה על ילדותינו, אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחל לו.

ונראה לבאר את מאמר הגמ', שהיות שבשמחת בית השואבה הגיעו לשלימות השמחה, משום שהיו בשלימות ממש, וכל מציאותם הוא אתו ית', ולכן הביעו את שמחתם בעומק ענין השמחה, דהיינו שהחסידים ואנשי המעשה אמרו אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנתנו, וזה ענינו של העובדים את השי"ת כל הימים, ובעלי התשובה היו אומרים שאפי' אם חטאו הרי שזקנתנו כפרה על ילדותנו, אמנם יש להבין מה ענין הכפרה לשמחה הגדולה, ועוד שהגמ' אומרת בהמשך שאלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחל לו, הרי שכולם היו מציינים את ענין התשובה, רואים מזה שענין התשובה הוא מעיקר השמחה.

והנראה בזה בעזה"ת, כי כפי שנתבאר כבר רבות שבתשובה מגיעים לשלימות הקירבה, שבזה שהקב"ה מוחל על החטאים, משמעות הדבר הוא שהקירבה והידידות היא בעצם, וגם מצידם של ישראל כשמתחרטים על החטא וכואבים אותו וחוזרים אליו מרצונם, משמעות הדבר הוא שרוצים בו בעצם, ולכן אחרי התשובה נעשה הקירבה בעצם, ובזה נהיה שלימות הענין שגם הרע בעצמו נהפך לטוב, מה שלא היה לפני החטא והתשובה, כמאמר חז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, והבאנו מה שאומר התניא שהחוזר בתשובה אזי בזה שכואב את חטאו, ומשתוקק לחזור להשי"ת, הרי זה בא מפנמיות רצונו, והרי הוא קדוש בעצם, ולכן היו שרים בעת השמחה הגדולה הענין הזה של התשובה, שכאן עוסקים בשלימות השמחה, שאנו קרובים בעצם לא חסרנו דבר.

ובזה השמחה הגדולה הזו הוא כהמשך ותוצאה של יום הכיפורים, שאז הגיעו לשלימות הקירבה, שנעשו בעצם ממש, ולכן היו אלו גם אלו אומרים ומי שחטא ישוב וימחל לו, שיש מקשים על מה שכתוב בלשון עתיד – ישוב, דהיינו שאפשר לשוב לעתיד, ולפי הנתבאר מובן, דהיינו שלא מדובר דווקא על אנשים מסויימים שחטאו וחזרו, אלא מדובר על כלל ענין התשובה, כלומר שבזה שיש ענינו של התשובה, בזה נעשה השמחה בשלימות, משום שבזה שאפשר לשוב בתשובה אף אחרי שחטאו, הרי שבזה רואים שהקירבה והידידות הוא מרצונו, ואין מצב של ריחוק כלל, וזה מביא את השמחה שתהיה בשלימות.

אם אני כאן הכל כאן

ובהמשך איתא שם בגמ', שהלל היה אומר אם אני כאן הכל כאן, ואם איני כאן מי כאן, ורש"י מפרש שהכוונה היא על השכינה דהיינו שאם השכינה כאן הכל כאן ואם איננה כאן מי כאן.

אמנם תוס' מביאים שבירושלמי כתוב שהכוונה היא על עצמו כלומר על הלל, שאמר אם אני כאן הכל כאן, שהירושלמי מקשים שם ולקילוסיו הוא צריך, והכתיב אלף אלפין ישמשוניה, ומשני דכנגד ישראל היה אומר וחיב קילוסן של ישראל מן הכל שנאמר ונעים זמירות ישראל, וכתוב ואתה קדוש יושב תהלות ישראל.

כתוב כאן שכל ענין השראת השכינה היא רק כשישראל נמצאים שם ומקלסים אותו, ובזה שורה השכינה בעולם, ויש לבאר למה אמר את זה רק בחג הסוכות ובעת שמחת בית השואבה, ויש לומר שבסוכות הגיע הענין לשלימותו, שהרי חג הסוכות נתבאר שענינו הוא החיים אצלו בשלימות, ואז ישראל מגיעים לכזה שלימות שעצם מהותם נהיה מהות אלוקית ומציאות אחד אתו, וכשחיים בעולם הגשמי אתו הרי זה שלימותו של השראת השכינה, וכמבואר לעיל שכל זה נעשה בשמחת בית השואבה, ובזמן ניסוך המים, שאז שמחים בענים הזה שחיים אתו, וכמבואר שאז היתה השמחה בשלימותו, ולכן אז נתגלה הענין הזה שאם אני כאן, כלומר שכישראל כאן ומגיעים לדרגה הזו, אז האני כלומר השכינה היא כאן באופן שלם.

ובזה יובן המשך המאמר בגמ', הוא היה אומר כן למקום שאני אוהב שם רגלי מוליכות אותי, אם תבא אל ביתי אני אבא אל ביתך אם אתה לא תבא אל ביתי אני לא אבא אל ביתך, שנאמר בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך.

היינו שהקב"ה אומר לישראל אם אתה תבא אל ביתי כלומר אם ישראל יבאו אל ביתו, אז הוא יבא אל ביתם של ישראל, ככתוב בכל מקום אשר אזכיר את שמי, אז אבא אליך וברכתך, כתוב כאן שני דברים דהיינו שהקב"ה בא להשרות את שכינתו בשביל ישראל, דהיינו שכתוב כאן בעומק שישראל הם שמביאים את כבודו עולם, בזה שחיים את חייהם הגשמיים אתו, שמשמעותו שכבודו נמצא בעולם ולית אתר פנוי מניה ואף החיים הגשמיים הוא כבודו ומציאותו, וכל זה נעשה עתה בחג הסוכות כמבואר שאז מגיעים לדרגה הגדולה הזו שחיים אתו ית', ואז נהיה השראת השכינה בעולם בשלימות.

וכן כתוב את הענין מה שהביאו את הפסוק "אבא אליך וברכתך", שמשמע מהמהרש"א שאבא אליך פירושו בביתך, דהיינו שהיות ובסוכות נעשה הקשר החזק והידידות המופלגת שחיים אתו, פירוש הדבר שאף ביתם הפרטי נעשה בית ה' ושורה שם הברכה.

ונראה שבזה שישראל יצאים מביתם ועושים את סוכתם שפירושו הוא שהולכים לחיות את חייהם בבית ה', ולא עוד אלא שביתם שעושים בעצמם נהיה בית ה', ובזה נהיה עצם ביתם ומגורם בית ה', ולכן אבא אליך וברכתך.

מצות הנענועים

איתא במשנה והיכן היו מנענעין בהודו לה' תחילה וסוף ובאנא ה' הושיעה נא, הנה מצוות הנענועים אמרו בתוס' שלומדים את ענין הנענועים מן הפסוק אז ירננו עצי היער, וכתוב בתריה הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, וכתוב נמי בתריה ואמרו הושיענו, והיינו ירננו שמנענעים את הלולב ומשבחין בהודו ובאנא ה' הושיעה נא.

ומקורו הוא במדרש תנחומא שכתוב שם שלפי שבראש השנה באים לדין ישראל ואומות העולם ואין יודעים מי יצא זכאי ומי יצא חייב, נתן הקב"ה מצוה זו לישראל שיהיו שמחים בלולביהם כאדם היוצא מלפני השופט זכאי הוא שמח, שידעו הכל שהם זכו בדין, שנאמר ירננו עצי היער, כלומר ירננו בעצי היער כשיצאו מלפני ה' זכאים כשבא לשפוט את הארץ, ובמה ירננו באמירת הודו ובאמירת אנא ה' הושיעה נא, וכן אומר הרא"ש, הרי שענין הנענועים הוא השמחה והרינון לפניו.

עומק הדבר נראה, שהרי לקחת ארבעת המינים נתבאר שהוא לשמחת האסיף ככתוב בתורה באספכם מתבואת הארץ וכו' ולקחתם לכם פרי עץ הדר וכו' ושמחתם לפני ה' אלקיכם, ולכן מנענים אותם באמירת ההל שאז מודים להקב"ה.

וכפי שנתבאר שענינו של חג הסוכות הוא שבאים לחסות בצילא דמהימנותא, ונמצאים אצל הקב"ה וחיים את חיינו אתו ית', ולכן מציינים אותו ע"י לקחת הד' מינים ומודים לו על כל הטובה שנותן לנו ומשגיח עלינו, וכשלוקחים את המינים ומודים ושמחים בו, משמעות הדבר הוא שמכירים שכל חיינו הוא ממנו, ולא עוד אלא שחיים עם זה והדבר הזה ממלא כל יישותינו.

ובעומק הדבר כתוב כאן שישראל שמחים עם הקב"ה, שבזה שלוקחים את הדברים שהם עצם קיומינו ובאים אליו ושמחים אתו, פירוש הדבר שאומרים לו אתה הוא שנותן לנו את קיומינו וכל חיינו הוא אתך.

ואיתא בחז"ל שארבעת המינים מרמזים על הקב"ה, שאיתא במדרש "פרי עץ הדר זה הקב"ה שכתוב בו הוד והדר לבשת, כפות תמרים זה הקב"ה שכתוב בו צדיק כתמר יפרח, וענף עץ אבות זה הקב"ה דכתיב והוא עומד בין ההדסים, וערבי נחל זה הקב"ה דכתיב ביה סולו לרוכב בערבות ביה שמו".

כוונת הדברים הוא שאנו שמחים עם הקב"ה, דהיינו שלא לוקחים את המינים בכדי לשמוח בהם עצמם, אלא שלוקחים אותם לומר שכל קיומינו הגשמית הוא ממנו, ושמחים על הקשר והידידות ועל מה שמשיג עלינו, וכלשון הכתוב "ושמחתם לפני ה' אלקיכם" דהיינו שהשמחה היא לפניו, וכפי שנתבאר שבחג הסוכות נתגלה הקשר הגדול והידידות בין ישראל להקב"ה עד שחיים אתו כאחד.

ולכן לוקחים את הארבעת המינים דהיינו שלוקחים כביכול את הקב"ה ושמחים אתו ככתוב ושמחתם לפני ה' אלקיכם.

וכן איתא בתורת כהנים, ושמחתם לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים, ולא בגבולים שבעת ימים, ומשחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהיה לולב ניטל במדינה כל שבעה זכר למקדש, הרי שעיקר מצוות הלקיחה היא בקודש שהוא מקום ה', שזה עומק כוונת הכתוב לפני ה' אלקיכם, שבאים לשמוח לפניו ממש, דהיינו ששמחים בו שהוא מי שנותן לנו קיומינו ואנו שמחים בו, וכמו שאמר נעים זמירות ישראל כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, דאיך אנו מודים לה' בזה שאנו באים עם כוס הישועות ואומרים לו הנה כל הישועות הוא ממך ואנו שמחים בך.

ויש לומר עוד בעומק הדבר, שהמקדש והלולב ענין אחד הם, שהרי המקדש מציין מה שהקב"ה נמצא בינינו, ושלימות היותו בינינו הוא בחג הסוכות, ולכן לוקחין אותם במקום השראת השכינה.³

חג הסוכות - חג הבטחון

והנה בחג הסוכות שאנו נכנסים לחיות אצלו ית', ואף ביתינו שאנו דרים שם הוא אצלו, עומק הדבר הוא שחיים עם זה שכל קיומינו הוא ממנו, שזה עומק כוונת התורה שנעשה סוכות, שבזה אנו מראים שכל חיינו היא אצלו, שבזה שעוזבים את ביתנו והולכים לדור אצלו, פירושו הוא שכל חיינו הוא אצלו, כדאיתא בגמ' ונפסק בשו"ע שבימי הסוכות אכילתו ושתינו וכל עיסוקיו צריך להיות בסוכה.

וכן מציין חג הסוכות את היותינו סמוכים על שולחנו וכל הצטרכויותינו הוא ממנו, ויודעים ומכירים שאין ביד אף אחד לתת לנו כלום, ורק הוא מי שמפרנסינו ומכלכלינו ומספק צרכינו, וכפי שהבאנו לעיל

²ואיתא בכתבי האר"י ז"ל שהסוכה היא בבחינת אור המקיף והלולב הוא אור הפנימי, (ואם כי שגבה בינותינו השגת השגות הגדולות, מ"מ נבאר כפי קט שכלינו מה שנראה בפשטות עומקם של הדברים), ואולי יש לבאר הענין כך, שהרי נתבאר שבסוכה נכנסים אנו לחיות בצילו, משמעות הדבר הוא שהגענו לדרגה הגדולה הזו שחיים את חיינו אצלו, ואף ביתנו הוא בית ה', וזה נקרא אור המקיף דהיינו שהקב"ה מקיף אותנו, והאור הזה מקיף אותנו בבחינת וימינו תחבקני, כלשון האר"י ז"ל, ובעת הנענועים מבואר בכתבי האר"י ז"ל נכנס האור הפנימי, ואפשר לומר שענינו הוא, שבעת הנענועים הרי שמחים אנו אתו ית', ועומק ענינו הוא שאנו מכירים ומשיגים שכל קיומינו וחיינו הוא מאתו, שהרי לוקחים המינים שהוא מיני גידולים שאספנו, ואומרים שהכל הוא ממנו, ולכן בעת שאנו מוצאים לפועל את השמחה בו ית', דהיינו בעת הנענועים, וכפי שהבאנו בפנים מהפסיקתא שהנענועים היא לשמחה, פירוש הדבר הוא שאנו חיים עכשיו בפנמיותנו אתו, וזה נקרא אור פנימי, כלומר שאור ה' הוא בתוכינו ואנו חיים עם זה, ובוזה יובן מה שכותב האר"י ז"ל שבעת הנענועים צריך להוביל את הלולב (היינו את ארבעת המינים) למרחוק ולהחזירו, ויש לומר שעומק הדבר הוא, שהרי עכשיו אנו שמחים בו, ולכן בעת השמחה מובילים את הלולב אליו, כלומר שכל מציאותינו הוא ממנו, ואח"כ מחזירין אותו אלינו, וכותב שצריך להחזירו כנגד החזה, כלומר כנגד הלב, משמעות הדבר הוא שחיים עם זה שהכל הוא שלו, ולכן נהיה אז אור פנימי, כלומר שאור ה' נמצא בתוכינו שחיינו אתו ית'.

דברי הראשונים שזה ענינו של הסוכה, שנדע שסיפק כל צרכינו במדבר במקום אשר אין אפשרות קיום בדרך הטבע כלל, ועתה גם נכנסים אנו אצלו וחיים עם ההכרה הזו.

וכן זה שלוקחים את ארבעת המינים שמציינים את הגידולים העקריים שגדלנו ועמלנו עליהם, ובאים ושמחים אתם לפניו, לומר הכל הוא ממך וחיים עם זה, הרי שצריכים להכניס את הדברים בתוך לבינו, ולחיות כל הזמן עם ההרגשה הזו.

ויש לומר עוד בעומק הדבר, שיש עוד ענין בזה ששמחים איתם, שזה עצמו שיודעים שכל קיומינו וחיינו הוא ממנו, זה בעצמו מביא לשמחה גדולה עד מאד, בידועינו שאנו נמצאים אצלו, ואנו אין לנו שום צורך לדאוג, כי נמצאים אנו בבית המלך, זה לבד מביא שמחה עצומה עד מאד, ויש לומר שזה ג"כ הסיבה לשמחה הגדולה שהיה בבית המקדש בעת ניסוך המים, שבעת שבאים לנסך את המים על המזבח, שענינו הוא שמודים להשי"ת שנותן לנו את קיומינו, זה מביא לשמחה גדולה ועצומה, שיש שמקשים למה עשו את השמחה כבר בעת ששואבים את המים ולא בעת שמנסכים אותם ע"ג המזבח, והשמחה אף נקרא על שמו "שמחת בית השואבה", ולפי התבאר מובן שעומק השמחה בזה שנמצאים אצלו והוא נותן לנו את קיומינו, ובזה אנו מבטאים את שמחתנו שכל מציאותנו הוא אצלו.

ולכן מענינו של החג הוא לחדד לעצמינו את ענין הבטחון ולחיות עם זה, דהיינו שנדע שכל קיומינו הוא ממנו, והוא ורק הוא דואג לנו ולצרכינו, ואין ביד שום אחד מבלעדו להיטיב לנו או להרע לנו, וכן אנו בעצמינו אין בכוחינו ועוצם ידינו לעשות חיל, ורק הוא מי שעושה לנו את הכל, ואף שצריכים לחיות ולדעת את האמת הזו כל השנה, בימים האלו הוא מענינו של היום וכל מה שנחיה יותר עם זה, אז ראשית נחיה עם האמת, וגם יביא לנו שפע ברכה, ככתוב והבוטח בה' חסד יסובבנהו, אבל כל זה צריך להיות באמתיות, ובהתבוננות אמיתית אפשר להגיע לזה, כי הרי זה האמת ואנו מאמינים בזה, אלא שצריך לחיות עם זה, וזה גם יביא לנו שמחה אמיתית, כפי שנתבאר שהשמחה השלימה היא שאנו נמצאים אצלו ולא חסר לנו דבר וכל מהותינו וחיינו הוא אצלו ית'.

וצריך כל ימי החג לחיות בשמחה גדולה עד מאד, על שזכינו לדבר הנשגב הזה, שכנתבונן בכנות נתמלא אושר גדול ושמחה עצומה, והשמחה ימלא כל ישותנו, עד שלא ישאר שום פינה בלב לדברים אחרים.

והיה ה' למלך על כל הארץ

והנה ביום א' של חג הסוכות מפטירין בנביא זכריה, וכתוב שם והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים, חצים אל הים הקדמוני וחצים אל הים האחרון בקיץ ובחורף יהיה, והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, וצריך לבאר ענינו והשתייכותו לחג הסוכות.

ונראה לומר שכתוב כאן עומק הענין שנתבאר, שבסוכות אנו מגיעים לדרגה של החיים אתנו ית' ושהכל הוא ממנו, ולכן כתוב כאן שיצאו מים חיים מירושלים, דהיינו ממקום השראת שכנת עוזו, והמים האלו ילכו למזרח העולם ולמערבו, ואז כולם יראו שכל העולם אף הדברים הטבעיים הכל הוא ממנו, וכן אומר הרד"ק, והיה ה' למלך על כל הארץ, כשיראו הגויים הבאים לירושלים אלה הנפלאות הנזכרות (כוונתו

שיצאו מים חיים מירושלים גם בימי הקיץ), יכירו כי ה' הוא המולך על כל הארץ ומשגיח בתחתונים ועושה בהם כרצונו, והטבעיים הופך לעשות רצון יראיו כי הכל מעשה ידיו.

ולכן קוראים אותו בחג הסוכות, שאז הוא החג שחיים עם הענין שהקב"ה הוא מנהיג את כל העולם, ואף הדברים הטבעיים הכל הוא ממנו והוא עשה ויעשה לכל המעשים, ולכן אז יהיה ה' למלך על כל הארץ.

ונראה עוד לומר בעומק הדבר, שמלך נקרא מי שהעם מקבל מלכותו, ועכשיו הקב"ה הוא רק מלך ישראל, כי רק הם מקבלים מלכותו, והגויים עדיין אין מכירים במלכותו, ועתיד לבא יהיה מלך גם על הגויים, שגם הם יקבלו מלכותו, ככתוב כי לה' המלוכה ומושל בגויים, כלומר שלה' המלוכה, אבל בגויים הוא רק מושל שמלך נקרא מי שמקבלים ומכירים במלכותו, ומושל נקרא מי שמושל בכח, ועכשיו הקב"ה הוא בבחינת מושל על הגויים, אבל לעתיד יהיה ה' גם למלך על כל הארץ, דהיינו שכולם יקבלו מלכותו, ואז יהיה למלך על כל העולם.

עיקרן של דברים

הנה בהגיע הזמן הנעלה הזה של חג הסוכות שומה עלינו להכניס בלבינו השמחה הגדולה והעצומה על שזכינו לחיות בצילא דמהימנותא ולהיות אצלו, והקב"ה לוקח אותנו אליו ופורש סוכת שלומיו עלינו, ורואים אנו שכל עניני מצוות החג הזה הוא השמחה השלימה, הנענועים, ניסוך המים, שמחת בית השואבה, ההקפות בלולב שמשמע בשו"ע שהוא חלק מהשמחה, שהרי הרמ"א פוסק שהאבל רח"ל אין לו להקיף את הבימה (אם כי להלכה יש דיעות בין הפוסקים, ואיכמ"ל) וכפי שהבאנו בפנים שבסוכות באה השמחה בשלימותו, כי כלום חסר בבית המלך, ולא ניתן ליכנס בליבנו שום דאגה ושום דבר שח"ו שמפריע את השמחה, ובהתבוננות מועטת נראה את אושרינו הגדול, אשר מי גוי גדול אשר זוכה לקירבה עצומה כזו של המצאות בקרבתו ובביתו ית'.

ואל ניחשב כשוטים המאבדים מה שנותנים להם, וכי יש שמחה גדולה מזו שהקב"ה בעצמו רוצה בנו, ואף מחל לנו על חטאתינו, וכפי שמבאר בתניא שהארה הוא בבחינת פנים בפנים, שרוצה בנו בעצם. וכשנבא לישיב בסוכה נתבונן שהנה אנו יושבים בצילו, והקב"ה מקיף אותנו, וזוכים לימינו תחבקיני, שהתבאר בפנים שהוא אהבה וקירבה כזו שאי אפשר ליפרד ממנו, ואם אנו זוכים לכזה בחינה של חבוק שהקב"ה אינו רוצה שנפרד ממנו, אז מי פתי לא ישמח ויחיה בהרגשים הנעלים והנשגבים האלו ונקבל את הקירבה, נדמה לעצמינו שאנו רואים בעינינו קירבה גדולה ועצומה וידידות מופלגת שמעריך המלך לאדם, מה היינו חושבים, בודאי שהאיש ההוא נמצא עתה באושר ובשמחה עצומה ונראה אשר ממלא כל יישותו.

והדבר הזה קורא אתנו ממש עכשיו ובעת הזאת שזוכים לכזה קירבה רבה ועצומה מאת הקב"ה, כי כל זה הוא אמת לאמיתו, ומקורו בחז"ל שהבאנו ובספרים הקדושים, והרגש הזה צריך ללות אותנו במשך

כל ימי החג, עד כדי שנגיע למצב של כלות הנפש באהבה ובשמחה.

והנה איתא בגמ' תניא אמר ר' יהושע בן חנניה כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו, שהיו עסוקים כל המעת לעת בענינם של החג, והברייתא מציינת שזה היה כשהיו שמחים בשמחת בית השואבה, משמעות הדברים שהשמחה היא שגרמה להם, שהגיעו למצב קדוש ומרומם שלא היו יכולים לישון.

וכן איתא שזקנים ואנשי מעשה הם היו מי שרקדו, כמסופר בגמ' רבי שמעון בן גמליאל שהיה נוטל שמונה אבוקות של אור וזורק אחת ומקבל אחת וכו', רואים שכל מה שהיו יותר גדולים היתה השמחה יותר גדולה.

והשמחה הזו שייך לכל אחד ואחד, שהבאנו בפנים את הגמ' שגם הזקנים רקדו ושרו וגם בעלי התשובה, וכולם הגיעו להתפשטות הגשמיות, וזכו לרוח הקדש, וכפי שהבאנו מגר"ש אייגר שלרוח הקודש יכול כל אחד להגיע כשהיה במצב קדוש.

ובזמן הזה שאין לנו בית המקדש ושמחת בית השואבה, גם יכולים להגיע ולהיות בשמחה העצומה הזאת, ונראה להביא סמוכים מהגמ' שר' זירא אמר שלומדים את מה שאיתא במשנה שסוכה גבוה מעשרים פסול מזה שכתוב וסוכה תהיה לצל יומם מחורב ולמחסה מזרם וממטר, כתוב כאן בעומק שהסוכה היא מגינה מזרם וממטר, ומרומז כאן שיש בסוכה הענין של הגנה, כמו שאומרים ופרוש עלינו סוכת שלומך, ומתי צריך לפרישת סוכת שלומים, כשיש זרם ומטר, דהיינו כשצריך הגנה, היינו שבעת שבדרך הטבע נמצאים במצב שמוקפים באויבים ובדברים שצריכים שמירה, אז הקב"ה מכניס אתנו אליו ומגין עלינו.

ור' צדוק הכהן מאריך בדבר שבזמן הזה זוכים ליכנס בצלו ית' בסוכה, שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ואומר שבזמן הזה שאין לנו בית המקדש וחוששין שאין אנו זוכים לקירבה, אז נכנסים לסוכה, שיוצאים מדירת הקבע ונכנסים לחסות בצילו, וכפי שנתבאר בפנים, שבזה שחיים אנו את מציאותינו ואת כל חיינו אתו, וחזרנו אליו וקיבל אותנו, אז הוא בא לפרוש סוכת שלומו עלינו.

והשפת אמת כותב שבזמן הזה אפשר להגיע לכל ההשגות והדרגות הגבוהות יותר מבזמן הבית, משום שאז שזכינו לעשות כל הדברים למעשה, היה בבחינת מעשה, ומעשה לא תמיד נעשה כראוי עם כל הלב, וכשעושים אותם במחשה הנכונה, ומשתוקקים לעלות וליראות ולהיות במחיצתו, אז מגיעים לדרגת הקירבה בשלימות.

ויה"ר שנזכה לחוג את חג הסוכות בשלימות וברגשות נעלים ובדביקות וקירבה, ובשמחה גדולה ואמיתית, ונזכה עוד השנה לשמוח בשמחת בית השואבה, ולשאוב רוח הקודש, ונראה עין בעין בשוב ה' שבות עמו, אחרי ששכינו לעבדו במשך שנות גלותינו עם השתוקקות גדולה, אז נזכה לראות בעיני בשר, והקב"ה יפרוש סוכת שלומו עלינו, ויקים את סוכת דוד הנופלת בביאת גואלינו במהרה, אמן.